

Kamenný kříž mezi dvěma lipami cestou z návsi k rybníčku (Špulákův)

Na Lipí cestou z návsi k bývalému rybníčku stojí mezi dvěma lipami starší kamenný kříž. Na fotografii níže je jeho stav 26. 2. 2019:

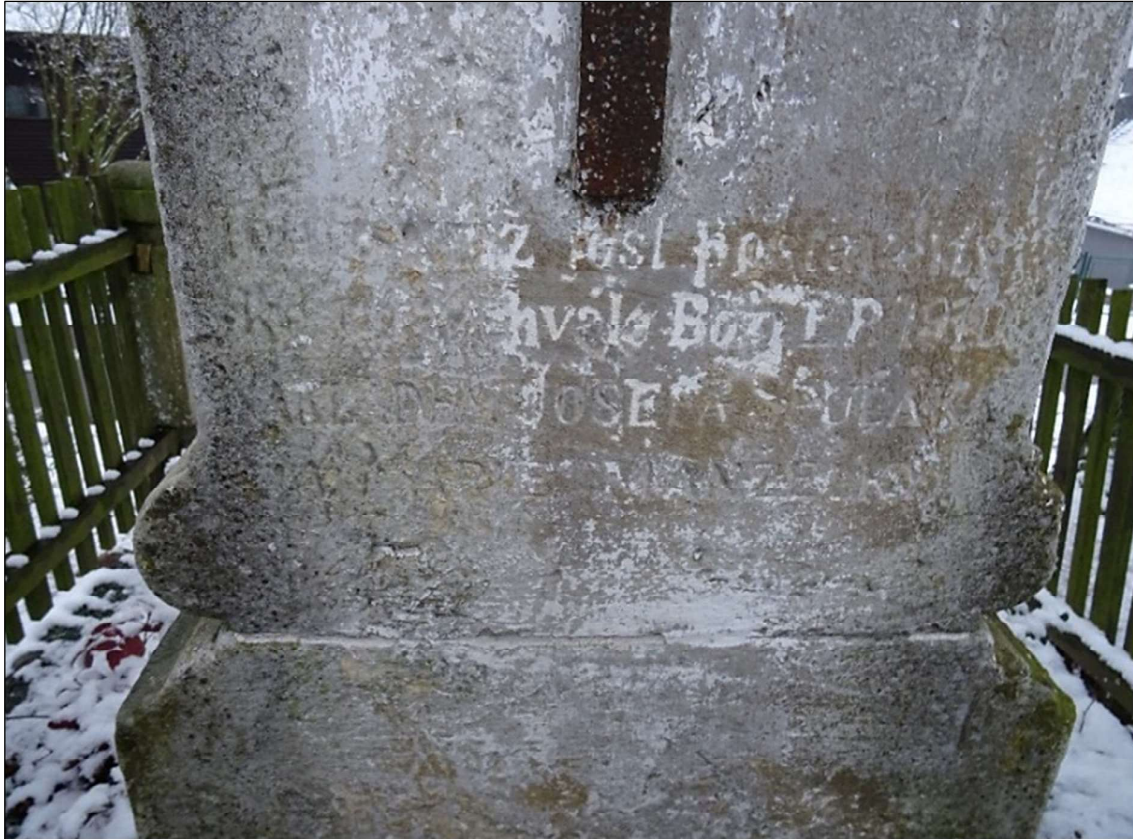

I. Historie kříže:

O tomto kříži se sice nezmiňuje první lipský kronikář Antonín Smrček v *Pamětní knize obce Lipí*, historii památky se však podařilo rekonstruovat na základě jiných pramenů. Pro identifikaci památky je směrodatný věnovací nápis na zadní straně kamenného podstavce kříže. Nápis byl, zdá se, vytesán poněkud neumělou rukou a již v roce 2019 byl velmi obtížně čitelný. Podařilo se jej však rozluštit:

TENTO KŘÍŽ JEST POSTAVEN
KE CTI A CHVÁLE BOŽÍ L. P. 1910
NÁKLADEM JOSEFA ŠPULÁKA
A MARIE MANŽELKY

Níže je fotografie tohoto věnovacího nápisu na zadní straně podstavce kříže v roce 2019:

Tento kamenný kříž byl tedy postaven v roce 1910, ve stejném roce jako kamenný kříž vedle kapličky (Vlčkův). Byl postaven nákladem manželů Špulákových, kteří tehdy bydleli na Lipí v nedalekém č. p. 9, a na jejich tehdejší pozemku patřícím k č. p. 9.

Pod samotným křížem s tělem Krista je na kamenném podstavci socha Panny Marie a pod touto sochou je hlavní nápis, který představuje citát z Nového zákona z *Janova evangelia* 11,25–26:

JÁ JSEM VZKŘÍŠENÍ A ŽIVOT!
KDO VĚŘÍ VE MNE,
BYŤ TAKÉ UMŘEL,
ŽIV BUDE.

V Archivu obce Lipí 1840–1945, který je uložen ve Státním okresním archivu Náchod, se nacházejí dvě listiny z roku 1910 týkající se tohoto kříže, z nichž vyplývá, že manželé Špulákové museli získat k postavení kříže souhlas tehdejších úřadů a že se museli zavázat k jeho udržování:

Listina č. 1: Žádost manželů Špulákových adresovaná okresnímu soudu v Náchodě o vložení závazku do pozemkové knihy Lipí, že se budou starat o udržování tohoto kříže.

Přepis listiny č. 1:

Slavnému c. k. okresnímu soudu v Náchodě!

Josef Špulák, rolník, a manželka jeho Marie Špuláková, majitelé rolnické usedlosti č. p. 9 v Lipí JUDrem Františkem Dvořákem, advokátem v Náchodě:

Navrhují povolení ve vložce čís. 9 pozem[kové] knihy obce Lipí na usedlosti č. p. 9 v Lipí vkladu reálného závazku a služebnosti záležející v povinnosti na pozemku č. k. 247 v Lipí postavený kamenný kříž se sochami trpěti, umístěna nechati, zachovati a stále v dobrém stavu a pořádku udržovati a ostatní – pro obec Lipí a děkanský úřad v Náchodě.

Listina č. 2: Schválení této žádosti od okresního soudu v Náchodě ze dne 23. června 1910, které přišlo prostřednictvím advokáta pana JUDr. Františka Dvořáka manželům Špulákovým:

Advokát
J. U. Dr. Fr. Dvořák
Náhod

C. K. OKRESNÍ SOUD V NÁCHODĚ

DOŠLO 21 VI. 1910

KRÁT

PŘÍLOH

RUBRIK

942

Slavnému c. k. okresnímu
soudu

v Náchodě!

Josef Špulák, rolník a manželka
jeho Marie Špuláková, majitelé
rolnické usedlosti č. p. 9 v Lípě
u M. Br. Fr. Dvořákem advokátem
v Náchodě

navrhují povolání ve věci
č. 9 pozem. knihy obce Lípě
na usedlosti č. p. 9 v Lípě
vkladu realního zápisu a
slučnosti zúčastnění v povin-
nosti na pozemku č. k. 247
v Lípě postavený kamenný
kříž se sochami třetí
umístěna nechati, zachova-
ti a stále v dobrém stavu
a pořádku udržovati a
ostatní pro obec Lípě
děkanství úřad v Náchodě.

Rednou

5 příloh list. A or. 9 2 kop.
9 7 rub.

Š. d. 942 pio

Dovoluje se aby se podle zřizovací listiny stane v
 Náchodě dne 16 června 1910 č. 10. se vskloubě
 o 9 posevni kmlouh kad. obce Lipi na rolnické
 ucellosti č. 9 v Lipi vložit, vešnu návarok
 a služebnost, splétající v povinnosti, na
 posevku č. 247 v Lipi postavený
 se sochami v této zřizovací listině uvede-
 nými opatření kamenný kříž kříže, umi-
 štena nechat, zachovati a stále v dobrém
 stavu a pořádku udržovati, jakoz i ostatní
 v této zřizovací listině bliže vyrozuměna opat-
 nění vzhledně tohoto kříže kříže a značeti
 a. pro obec Lipi
 b. " děkanství v Náchodě.

O tom se vyrozumějí.

1. manžel Josef Spulák a Marie Spuláková
 volba v Lipi č. 9 p. jedné prantského
 dvořáckého advokáta v Náchodě o. 1019.
2. obec Lipi zastoupena starostou p. Josefem
 Hamšem v Lipi
3. děkanství v Náchodě
4. čk. finanční prokuratura v Píse
5. čk. berní úřad v Náchodě s došlým
 ověřeným opisem zřizovací listiny.
6. o k. okresní hejmanství v Náchodě.

Okresní soud v Náchodě
 odd. II dne 23 června 1910

O postavení tohoto kříže a jeho posvěcení dále existuje česky psaný zápis v Pamětní
 knize děkanství náchodského (Gedenkbuch oder Chronik der Dechandtei Náchod) na s. 576.
 Níže jsou uvedeny přepis tohoto zápisu a jeho fotografie:

Kamenný kříž v Lipí

Postavený na pozemku Josefa Špuláka, rolníka v Lipí č. 9, s nápisem: „Já jsem vzkříšení i život, kdo ve mne věří, byl by umřel, živ bude“. Jest zřízen na památku a na oslavu 80letí císaře pána Františka Josefa I. Kříž ten má zřizovací listinu vtělenou v pozemkové knize na usedlosti č. 9 v Lipí, jížto se zajišťuje udržování tohoto kříže v dobrém stavu dle výnosu c. k. okresního soudu v Náchodě ze dne 23. června 1910 c. d. 942/10.

Zřizovací listina opsána ve fund. knize děkanství náchodského fol.

Kříž ten byl se svolením b[iskupské] konsistoře ze dne 23. června 1910 č. 6389 o pouti Lipí dne 3. července 1910 posvěcen.

Svolení biskupské konzistoře bylo vydáno 23. června 1910, tedy ve stejný den, kdy manželé Špulákoví získali povolení kříže od okresního soudu (viz listina č. 2 výše). Kříž byl posvěcen o lipské pouti dne 3. července 1910, tedy ve stejný den a rok jako Vlčkův kříž vedle kapličky.

Zápis v *Pamětní knize děkanství náchodského* uvádí, že kříž byl postaven „na oslavu 80letí císaře pána Františka Josefa I.“, jedná se však o církevní úřední zápis, který je možné brát s určitou rezervou. Skutečný úmysl manželů Špulákových, proč nechali postavit tento kříž, neznáme. Nápis na kříži Špulákových upomíná na naději v život, který je silnější než smrt. Zajímavostí je, že podobný, ale kratší nápis, se nachází také na Novákově kříži na rozcestí za Lipím směrem k Ostrovům, který byl postaven o čtyři roky později.

526
Kanonický kněz

v Lipě.

Proslavený na pozemku
Josefa Spulaka, rolníka
v Lipě, č. 9, s nadpisem:
"Se jsem otkřel a zivob.
Kolo venne ven, byl by u,
míel ziv buclé, a ziv ziv
zen na hamarku a na
ostavu 80 leti v saré
pohna Františka, Josefa
Kněz ten má zivovaci
listinu včelenou v ho-
zemavé knize, na uvel-
losti č. 9 v Lipě, žižo se
kajizuje u zivovacy ko-
kolo kněz v globrom
rodavu. dle vyrosu v R.
vnesmho soudu v Mo-
chode se dne 23. června
1910. C. d. 942/10.

Zivovaci listina opsa-
na ve fund. knize
dekan v to Nachodské-
ho. fol.

Kněz tento byl se svolením
B. Konsistore zedrie 23.
června 1910. č. 6389. v
pouhí dim. dne 3. července
1910 porvečen.

II. Poškození kříže v roce 2021 a jeho oprava:

Po stranách kříže byly zřejmě od počátku vysazeny dvě lípy. Lípa vpravo od kříže byla na konci minulého tisíciletí již uvnitř natolik ztrouchnivělá, že hrozilo její zřícení, proto byla asi před dvaceti pěti lety pokácena a na její místo byla ihned vysazena lípa nová, proto je nyní menší a svou více jak stoletou „sestru“ vlevo teprve velikostí dohání.

Druhá stará lípa, která dosud stojí vlevo, se však památce stala osudnou. Při silném větru dne 12. ledna 2021 se z ní utrhla větev, která dopadla na kříž s tělem Krista, který se zlomil vedví. Kříž zažil podobnou událost již před lety, kdy ještě stála druhá stará lípa vpravo, která je nyní již nahrazena novou. Tehdy se podařilo obyvatelům okolních chat, kteří se o památku a její okolí starali, kříž amatérsky pomocí navrtaných šroubů opravit a uvést do původního stavu. V lednu 2021 ve stejném místě však kříž praskl znovu, spadl a již není možná podobná oprava, nýbrž je třeba zásah profesionálního kameníka.

Na fotografiích níže je stav poškozené památky 20. února 2021:

Později kříž někdo postavil a opřel o podstavec. Na fotografii níže je stav památky 26. 6. 2021:

Protože nebylo ve finančních možnostech majitelky pozemku, na kterém stojí kříž, památku opravit, převzalo pozemek s památkou a oběma lípami Město Náchod. Zajistilo ořezání a svázání staré lípy vlevo a kříž byl odvezen k restaurování do dílny profesionálního kameníka.

Stav památky 29. 3. 2024:

Lípy, mezi nimiž Špulákův kříž stojí, byly odborně ořezány a starší lípa byla v koruně zajištěna lany proti rozlomení. Stav 10. 3. 2024:

Stav 7. 11. 2024:

Irena Recinová, kronikářka Lipí
10. 11. 2024